Fol. 221[a]. *Atha savarṇásavarṇaviváhaprasangena buddhyárúḍhánám anulomajátánám vyavaháropayogisaṃjnápratipattyarthaṃ játibhedo nirúpyate.*

Fol. 224[b]. *Athávaśishṭá gṛihasthadharmá nirúpyante. Upákarmavidhiḥ.*

Fol. 228[a]. Itthaṃ brahmachárigṛihasthásramau nirúpitau. *Atha vánaprasthásramo nirúpyate.*

Fol. 233[a]. *Atha chaturthásramo nirúpyate.*

Fol. 239[a]. Quatuor mendicorum genera antiqui noverunt: चातुर्विध्यं तु भिक्षूणां हारीत आह । चतुर्विधा भिक्षवस्तु प्रोक्ताः सामान्यलिंगिनः । तेषां पृथक् पृथग्ज्ञानं वृत्तिभेदात्कृतं श्रुतं ॥ कुटीचरो बहूदकश्च हंसश्चैव तृतीयकः । चतुर्थः परमो हंसो यो यः पश्चात्स उत्तम इति ॥ पितामहोऽपि । चतुर्विधा भिक्षवस्तु प्रख्याता ब्रह्मणो मुखात् । कुटीचरो बहूदको हंसश्चैव तृतीयकः । चतुर्थः परमहंसश्च संज्ञाभेदैः प्रकीर्तिता इति ॥ तत्राधिकारिविशेषः पुराणे दर्शितः ॥ विरक्तिर्द्विविधा प्रोक्ता तीव्रा तीव्रतरेति च । सत्यामेव तु तीव्रायां न्यसेद्योगी कुटीचरे ॥ शक्तो बहूदके तीव्रतरायां हंससंज्ञिते । मुमुक्षुः परमे हंसे साक्षाद्विज्ञानसाधन इति ॥

तत्र कुटीचरस्य वृत्तिविशेषमाह प्रजापतिः । कुटीचरो नाम स्वगृहे वर्तमानः सुचिरकलुष आहिताग्निषु भिक्षां भुंजानोऽपगतकामक्रोधलोभमोहोऽहंकारवर्जी तप आत्मानुग्रहं कुरुते ॥ वृद्धपराशरोऽपि । कुटीचरा नाम पुत्रादिभिः कुटीं कारयित्वा कामक्रोधलोभमोहमदमात्सर्यभयादीन्हित्वा विधिवत्संन्यासं कृत्वा त्रिदंडजलपवित्रकाषायवस्त्रधारिणः, स्नानशौचाचमनजपस्वाध्यायब्रह्मचर्यध्यानतत्पराः, पुत्रादेरेव भिक्षाकालेऽन्नं पात्रमात्रमुपयुंजानास्तस्यां कुट्यां नित्यं संत आत्मानं मोक्षयंत इति ॥ स्कंदपुराणेऽपि । कुटीचरश्च संन्यस्य स्वे स्वे सद्मनि नित्यशः । भिक्षामादाय भुंजीत स्वबंधूनां गृहेऽथवा । शिखायज्ञोपवीती स्यात्त्रिदंडी सकमंडलुरिति ॥ कुटीचरत्वस्यायुक्तविषयत्वाद्युक्तो गृहवासादिः । तदुक्तं बौधायनेन । कुटीरकाः परिव्रज्य स्वे स्वे वेश्मनि नित्यशः । भिक्षां बंधुभ्य आदाय भुंजते शक्तिसंक्षयादिति ॥

बहूदकस्य वृत्तिविशेषमाह स्कंदः । बहूदकश्च संन्यस्य बंधुपुत्रादिवर्जितः । सद्मागारं चरेद्भैक्ष्यमेकान्नं च परित्यजेत् ॥ गोवालरज्जुसंबंधं त्रिदंडं शिक्यमुद्धृतं । जलपात्रं पवित्रं च खनित्रीं च कृपाणिकां ॥ शिखां यज्ञोपवीतं च देवताराधनं चरेदिति ॥ वृद्धपराशरोऽपि । तत्र बहूदका नाम त्रिदंडकमंडलुपद्मपवित्रपात्रकाषायवस्त्रधारिणो वेदांतार्थावबोधकाः, साधुवृत्तेषु ब्राह्मणगृहेषु भैक्षचर्यां चरंत आत्मानं मोक्षयंत इति ॥ पितामहोऽपि । बहूदकः स विज्ञेयः सर्वसंगविवर्जितः । बंधुवर्गे न भिक्षेत स्वभूमौ नैव संवसेत् ॥ निश्चलः स्थाणुभूतश्च सदा मोक्षपरायणः । न कुट्यां नोदके संगं कुर्याद्वस्त्रे च चेतसा ॥ नागारे नासने नान्ने नास्तरे च त्रिदंडके । स्वमात्रायां न, कुर्याद्वैराग्यं दंडादिके यतिरिति ॥

हंसवृत्तिः स्कंदपुराणे दर्शिता । हंसः कमंडलुं शिक्यं भिक्षापात्रं तथैव च । कंथां कौपीनमाच्छाद्यमंगवस्त्रं बहिष्पटं ॥ एकं तु वैणवं दंडं धारयन्नित्यमादरात् । देवतानामभेदेन कुर्याद्ध्यानं समर्चयेदिति ॥ विष्णुरपि । यज्ञोपवीतं दंडं च वस्त्रं जंतुनिवारणं । तावान्परिग्रहः प्रोक्तो नान्यो हंसपरिग्रह इति ॥ पितामहोऽपि । हंसस्तृतीयो विज्ञेयो भिक्षुर्मोक्षपरायणः । नित्यं त्रिपवणस्नायी त्वार्द्रवासा भवेत्सदा ॥ चांद्रायणेन वर्तेत यतिधर्मानुशासनात् । वृक्षमूले वसेन्नित्यं गुहायां वा सरित्तट इति ॥ बौधायनोऽपि । हंसाः कमंडलुं शिक्यं दंडं पात्राणि बिभ्रतः । ग्रामतीर्थैकरात्राश्च नगरे पंचरात्रकाः ॥ त्रिषड्रात्रोपवासाश्च षष्ठमासोपवासिनः । कृच्छ्रसांतपनाद्यैश्च मंत्रैः कृशवपुर्धरा इति ॥

परमहंसवृत्तिः स्कंदपुराणे दर्शिता ॥ कौपीनाच्छादनं वस्त्रं कंथां शीतनिवारणीं । अक्षमालां च गृह्णीयाद्वैणवं दंडमव्रणं ॥ माधूकरमथैकान्नं[1] परहंसः समाचरेत् । परहंसस्त्रिदंडं च रज्जुं गोवालनिर्मितां । शिखां यज्ञोपवीतं च नित्यं कर्म परित्यजेदिति ॥ Haec ad illustrandam Áśramopanishadem inservient[2].

Fol. 246[b]. *Tad evaṃ chaturvidhaḥ saṃnyáso nirúpitaḥ. Atha taddharmá nirúpyante.*

Fol. 256[b]. *Atha tṛitíyo 'dhyáyaḥ. Áśauchavidhiḥ.*

Fol. 289[b]. *Atha saṃgṛihítaśráddhanirṇayaḥ prapanchyate.*

Vol. II. Foll. 241. Adhy. 4. Incipit: आचारकांडनिरूपणाद्येनाध्यायत्रयेण विधिनिषेधौ दर्शितौ । अथेदानीं तदुल्लंघननित्यपातित्यपरिहारोपायप्रतिपादकं प्रायश्चित्तकांडमारभ्यते ॥

Adhy. 5. (inc. fol. 28[a].) Incipit: चतुर्थेऽध्याये प्रकीर्णकपापानां प्रायश्चित्तमभिहितं । तत्र यद्यपि परिवेदनादिकं न प्रकीर्णकमुपपातकेषु पठितत्वात्, यद्यपि च पुत्रभेदादिकथनं न प्रायश्चित्तरूपं, तथापि प्रकीर्णकप्रायश्चित्तस्य बाहुल्यादध्यायार्थत्वमविरुद्धं । तत्राध्यायांते सर्गसाधनमनुगमनं वर्णितं । तेन ब्रह्मलोकसाधनमाहिताग्निदहनं बुद्धिस्थं । अतः पंचमाध्याये तद्विवक्षुरादौ प्रायश्चित्तप्रकरणविच्छेदशंकामपनुदन्परिशिष्टं प्रकीर्णकप्रायश्चित्तं तावन्नवभिः श्लोकैराह ॥

6. (fol. 35[a].) Incipit: प्रकीर्णकप्रकाशप्रायश्चित्तप्रसंगागताहिताग्निसंस्कारः पंचमाध्याये निरूपितः । अथ षष्ठाध्याये प्रकृतमेव प्रायश्चित्तमनुवर्तयिष्यमाणो मलिनीकरणसंकीर्णकरणोपपातकानां प्रायश्चित्तानि प्राधान्येन विवक्षुः प्रथमं प्रतिजानीते ॥

7. (fol. 65[a].) Incipit: अत्र रसशुद्धिः षष्ठाध्याये वर्णिता । सप्तमाध्यायेऽवशिष्टानां द्रव्याणां शुद्धिं विवक्षुर्महाप्रकरणप्रायश्चित्तशंकाव्युदासाय प्रतिजानीते ॥

8. (fol. 82[b].) Incipit: सप्तमाध्याये द्रव्यशुद्धिः प्रतिपादिता । तत्रांते शुद्धं समुद्धरेदित्युक्तं । तत्रोद्धारप्रकारः प्रकीर्णकादिप्रायश्चित्तरूपश्चतुर्थाद्यध्यायेषूपवर्णितः । अथावशिष्ट उपवर्णनीयः । षष्ठाध्याये वैश्यं वा क्षत्रियं वापीत्यादिनोपपातकानां प्रायश्चित्तान्युपवर्णयन् बहुवक्तव्यसद्भावादुपपातकविशेषस्य गोवधस्य प्रायश्चित्तं वक्तुमुपेक्षितं । तदिदानीमध्यायद्वयेन विवक्षुरादौ मुनिविप्रतिपत्तिं सूचयितुं पृच्छति ॥

---

[1] मनःसंकल्परहिताद्गृहात्त्रिसप्तपंचकात् । मधुवदाहरणं यत्तु (भैक्षं) माधूकरमिति स्मृतं ॥

[2] Haec Upanishad infra Kátyáyanasmṛitis pars esse dicitur. Fol. 254[b]. तत्र चातुर्विध्यं कात्यायनस्मृतिर्व्याचचक्षे । ब्रह्मचारिगृहस्थवानप्रस्थपरिव्राजकाश्चत्वार आश्रमाः etc.